

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

เคลน บุญยอนันต์¹

สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์

สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทความวิจัย

รับต้นฉบับ: 3 สิงหาคม 2563 วันแก้ไข: 4 กันยายน 2563 รับผิดชอบ: 11 กันยายน 2563

งานวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) ศึกษาแนวโน้มและภาวะคุกคามของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ 1) อาจารย์สาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ รวม 110 คน ที่ใช้วิธีการคัดเลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย 2) ประธานหลักสูตรและเลขานุการของหลักสูตรหรือผู้ที่ได้รับการแนะนำจากประธานหลักสูตร รวม 24 คน ใช้วิธีการคัดเลือกโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรเบื้องต้น 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตร 3) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวโน้มและภาวะคุกคามของหลักสูตร ดำเนินการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 และพบปัญหาการใช้หลักสูตรทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร 2) ด้านการบริหารหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน

2. แนวโน้มของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) โครงสร้างของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 4) แนวทางการจัดการเรียนการสอน 5) วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน 6) การวัดและประเมินผลของหลักสูตร และพบภาวะคุกคามของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏใน 5 อันดับแรกได้แก่ 1) ประชากรและผู้เรียนลดลง 2) ไวรัสโคโรนาและการบังคับใช้การสอนแบบออนไลน์อย่างเร่งด่วน 3) อาจารย์ดนตรีศึกษามีภาระงานสอนมากเกินไป 4) นโยบายหรือกฎเกณฑ์จากส่วนกลางปรับเปลี่ยนโดยตลอด และ 5) การแข่งขันกับมหาวิทยาลัยใหญ่และมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ใกล้เคียง

3. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบไปด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรด้านรายละเอียดหลักสูตร 2) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรด้านบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

¹การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง เคลน บุญยอนันต์ สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GUIDELINES FOR DEVELOPING CURRICULUMS OF BACHELOR'S PROGRAMS IN MUSIC EDUCATION FOR RAJABHAT UNIVERSITIES

Klen Boonyanant¹

Higher Education Program, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Arunee Hongsirawat

Higher Education Program, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Research Article

Received: 3 August 2020 Revised: 4 September 2020 Accepted: 11 September 2020

This research aimed to 1) analyze current situations and problems of curriculum implementation of music education programs of Rajabhat universities, 2) identify trends of curriculums and threats of music education programs of Rajabhat universities, and 3) propose curriculum development guidelines. The samples of this study were 1) 110 lecturers of music education programs of Rajabhat universities chosen by a simple random sampling method and 2) 24 heads and deputies of music education programs of Rajabhat universities chosen by a cluster sampling method. The research tools were 1) a semi-structured interview on current situations and problems of curriculum implementation, 2) a questionnaire on current situation and problems of curriculum implementation, and 3) a semi-structured interview on trends and threats of music education programs. The data analysis was a content analysis, and the statistics used were frequencies, percentages, means, and standard deviations.

The findings revealed that

1. The current situation of curriculum implementation is appropriate with a mean of 3.98 and a standard deviation of 0.56 whereas problems of curriculum implementation were found in 3 stages: curriculum preparation, curriculum management, and instruction.

2. The trends of music education curriculums consist of 6 aspects: aims, structure, content, instruction, equipment and media, and evaluation. The threats of music education programs can be shown respectively in 5 top ranks as 1) decrease of Thai population and prospective students, 2) corona virus 2019 and policy to use online platforms for teaching instantly, 3) too many teaching hours for each music education lecturer, 4) policy changes, and 5) competition between nearby Rajabhat universities and others.

3. The curriculum development guidelines for Bachelor's Programs in Music Education for Rajabhat universities fall in 2 aspects: curriculum details and roles of the people involved in the curriculum.

Keywords: Curriculum Development Guidelines, Bachelor of Education in Music Education Program, Rajabhat Universities.

¹Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Klen Boonyanant
Higher Education Program, Faculty of Education, Chulalongkorn University E-mail: klengt@hotmail.com

บทนำ

การผลิตครุภัณฑ์ หรือหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต/ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา เป็นหนึ่งในหลักสูตรสาขาวิชาที่ได้รับความสนใจและเปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ดนตรีศึกษาเป็นแขนงหนึ่งของสาระความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการให้การศึกษาดนตรีกับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความมีดนตรี การ ตามความสามารถของแต่ละบุคคลจนถึงที่สุดทั้งในฐานะผู้แสดงดนตรีและผู้ฟังดนตรี โดยดนตรีศึกษาเป็นแขนงวิชาที่กว้างไกล นับแรกเป็นวิชาที่มุ่งผลิตครุภัณฑ์ที่สามารถให้การศึกษากับผู้เรียนในฐานะของผู้มีสิทธิ์ในการเรียนรู้สาระแขนงหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะของการศึกษาทั่วไป อีกนัยหนึ่งคือ การผลิตครุภัณฑ์ที่สามารถสอนดนตรีให้กับผู้ที่มุ่งหวังจะยึดดนตรีเป็นอาชีพต่อไป เป็นการศึกษาเฉพาะสาขาวิชาการแสดงดนตรี และการผลิตนักวิชาการทางดนตรีศึกษาเพื่อการจัดการทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีทั้งในและนอกระบบโรงเรียน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555) โดยที่ครุภัณฑ์ถือเป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญด้านศิลปะพื้นฐานที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะและแสดงออกอย่างอิสระ มีสุนทรียภาพและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิต สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นอีกกลุ่มพลังขับเคลื่อนสำคัญในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการศึกษา ได้ร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามพระบรมราโชบายระยะ 20 ปี โดยเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นเลิศโดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยเฉพาะการผลิตและพัฒนาครู (มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2561) ซึ่งการผลิตครุภัณฑ์ก็เป็นสาขาวิชาที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ไม่น้อย ดังที่จะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยราชภัฏที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา รวม 22 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2554; ระบบ TCAS, 2562)

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้ได้มีการประกาศใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พุทธศักราช 2562 ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนเพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตครูในแต่ละแห่งมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน จึงส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ต่างเร่งดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) หลักสูตรสาขาวิชาดนตรีศึกษาก็เป็นหนึ่งในสาขาที่กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏได้ร่วมกันจัดทำหลักสูตรกลางขึ้นมาให้แต่ละที่นำไปปรับใช้ทันต่อการนำไปใช้ทันท่วงที (ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2562)

จะเห็นได้ว่าการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาในปีแรกนี้มีสภาพการณ์ที่มีความน่าสนใจเนื่องจากมีทั้งการประกาศใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิที่ปรับปรุงใหม่และยังยึดตามหลักสูตรกลางที่ร่วมมือกันจัดทำขึ้น จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตร แนวโน้มและภาวะคุกคามของหลักสูตร รวมถึงนำเสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในแต่ละที่ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อศึกษาแนวโน้มและภาวะคุกคามของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

วิธีดำเนินการวิจัย

โดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยในลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้ (เพ็ญศรี เศรษฐวงศ์, 2554)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์ในสังกัดสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏจาก 6 ภูมิภาค รวมทั้งหมด 22 แห่ง จำนวน 150 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่
 - 2.1 กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ คือ อาจารย์ในสังกัดสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏจาก 6 ภูมิภาค ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม รวมทั้งหมด 12 แห่ง จากนั้นจึงคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละ 2 คน โดยแบ่งเป็น 1) อาจารย์ประธานหลักสูตรสาขาวิชาดนตรีศึกษา แห่งละ 1 คน 2) อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาดนตรีศึกษาที่เป็นเลขานุการของหลักสูตร หรือมีประสบการณ์สอนเกิน 5 ปี หรือได้รับการแนะนำจากประธานหลักสูตร แห่งละ 1 คน รวมจำนวนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด 24 คน
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม คือ อาจารย์ในสังกัดสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้ง 22 แห่ง จาก 6 ภูมิภาค ที่ใช้วิธีการคัดเลือกโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลากจากอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาดนตรีศึกษาแห่งละ 5 คน รวมจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 110 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยผ่านการหาค่าคุณภาพ (IOC = 0.67-1.00)
2. แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยผ่านการหาค่าคุณภาพ (IOC = 0.67-1.00, ค่าความเชื่อมั่น = 0.96)
3. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวโน้มและภาวะคุกคามของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยผ่านการหาค่าคุณภาพ (IOC = 0.67-1.00)

ขั้นตอนการเก็บข้อมูลวิจัย

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีขั้นตอนคือ 1) ทำการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากอาจารย์ในสังกัดสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 12 แห่ง จาก 6 ภูมิภาค รวม 24 คน โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ 2) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ 3) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 4) นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ตำรา หนังสือ วารสาร งานวิจัยและผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มาสร้างเป็นแบบสอบถามข้อมูลจากอาจารย์ในสังกัดสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 22 แห่ง จาก 6 ภูมิภาค รวม 110 คน โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ 5) สรุปสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. การศึกษาแนวโน้มและภาวะคุกคามของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีขั้นตอนคือ 1) ทำการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวโน้มและภาวะคุกคามของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลจากอาจารย์ประธานสาขาวิชาดนตรีศึกษาและอาจารย์ประจำหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 12 แห่ง จาก 6 ภูมิภาค แห่งละ ท่าน 2 รวมทั้งหมด 24 คน โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 สภาพปัจจุบันและแนวโน้มของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นอื่น 2) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้น 3) ทำการศึกษาแนวโน้มและภาวะคุกคามของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 4) ทำการสรุปแนวโน้มและภาวะคุกคามของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีขั้นตอนคือ 1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ การศึกษาแนวโน้มและภาวะคุกคามของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มาทำการสรุปและจัดทำร่างข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) ผู้วิจัยนำร่างข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข 3) ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (อมาวสี อัมพันศิริรัตน์, 2557) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาบันทึกเป็นข้อความ (Text) จากนั้นจึงจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ (Data Organizing) และจัดแสดงข้อมูล (Data Display) เพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปตีความและตรวจสอบความถูกต้องของผลการศึกษา (Conclusion Interpretation and Verification)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. ใช้เกณฑ์ในการแปลผลจากแบบสำรวจความคิดเห็นดังนี้ (เทียนฉาย กิระนันท์ และคณะ, 2558)

4.50 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีดังนี้

1.1 สภาพการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในด้านการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สาขาวิชาของท่านได้มีการปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏโดยยึดตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.59) รองลงมาได้แก่ สาขาวิชาของท่านได้มีการปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏโดยสอดคล้องกับสมรรถนะดนตรีศึกษาตามหลักสูตรกลางของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ปรับปรุงใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.28)

1.2 สภาพการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในด้านการบริหารหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านได้รับมอบหมายให้เข้าสอนรายวิชาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ปรับปรุงใหม่อย่างเหมาะสมต่อความรู้ความสามารถและความสนใจ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21) รองลงมาได้แก่ การจัดรายวิชาและตารางสอนของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ปรับปรุงใหม่มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนในด้านการเรียงลำดับความง่ายไปถึงยาก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19)

1.3 สภาพการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านสามารถจัดทำรายละเอียดของรายวิชา (มคอ3) หรือแผนการสอนในรายวิชาที่ได้รับมอบหมายให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ปรับปรุงใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.43) รองลงมาได้แก่ ท่านสามารถใช้วิธีการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชาของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาได้อย่างหลากหลายวิธี อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.35)

โดยสรุปแล้วสภาพการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56)

นอกจากนี้ในส่วนของการถามปลายเปิดเพื่อแสดงข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร มีประเด็นที่เป็นปัญหาหลัก ได้แก่ 1) ด้านอาคารสถานที่ ขาดการสำรวจหรือเตรียมความพร้อมของอาคารสถานที่และห้องเรียนวิชาปฏิบัติ รองลงมาคือ 2) ด้านวัสดุอุปกรณ์ เนื่องจากไม่มีความพร้อมและไม่เพียงพอต่อการใช้งาน และ 3) ด้านเอกสารหลักสูตร ซึ่งส่วนใหญ่ยึดตามหลักสูตรกลางของราชภัฏแต่ยังขาดความถูกต้องชัดเจนไม่ตรงตามกรอบ

มาตรฐานคุณวุฒิ ฯ (มคอ.1) แต่ละรายวิชาในหลักสูตรมีเนื้อหามากเกินไป เนื้อหายังไม่สอดคล้องกับบริบทชุมชนแต่ละพื้นที่ มีการลดเนื้อหาวิชาทางด้านดนตรีลงมากเกินไป ขาดความรอบคอบในการจัดเนื้อหาวิชาหรือความเหมาะสมของรายวิชาเนื่องจากกระบวนการจัดทำหลักสูตรเป็นไปอย่างเร่งด่วน เนื้อหาบางรายวิชาคลุมเครือและซ้ำซ้อนกัน สมรรถนะที่เพิ่มเติมมามีความซ้ำซ้อนกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ เนื้อหาบางส่วนไม่ทันต่อยุคสมัยปัจจุบันและไม่ละเอียดเพียงพอ เน้นการหลอมหลวมบางรายวิชาเข้ามาด้วยกันเพราะมีการลดหน่วยกิตรวม ทำให้สาระความรู้และทักษะลดลง รวมถึงขาดคู่มือการเรียนการสอนตามหลักสูตร และ 4) ด้านบุคลากร เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนบางส่วนยังขาดความเข้าใจและไม่ได้รับการอบรมหรือชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรกลางของราชภัฏและเรื่องสมรรถนะดนตรีศึกษา อาจารย์บางท่านไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการร่างหลักสูตร อาจารย์ไม่มีความถนัดและไม่ได้รับการอบรมสำหรับการสอนรายวิชาใหม่ ขาดการจัดเตรียมอาจารย์ผู้สอนให้ครบตามความต้องการของหลักสูตร รวมถึงขาดเจ้าหน้าที่ประจำสาขาที่ช่วยดูแลและสนับสนุนการทำงานของอาจารย์ในหลักสูตร

ปัญหาด้านการบริหารหลักสูตร มีประเด็นที่เป็นปัญหาหลัก ได้แก่ 1) การจัดบุคลากร เนื่องจากมีอาจารย์ไม่เพียงพอต่อความต้องการของหลักสูตรโดยเฉพาะผู้สอนรายวิชาปฏิบัติซึ่งมีความหลากหลายตามชนิดของเครื่องดนตรี รวมถึงส่วนใหญ่ไม่ได้รับงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ มีปัญหาในการจัดหาหรือจัดจ้างอาจารย์พิเศษมาทดแทน ทำให้บางครั้งต้องจัดผู้สอนที่ไม่มีความชำนาญตรงกับรายวิชาเพื่อให้สามารถดำเนินการสอนต่อไปได้ รองลงมาคือ 2) การจัดรายวิชาและตารางสอน อาจารย์แต่ละท่านมีภาระงานสอนมากเกินไป การใช้สามหลักสูตรในเวลาเดียวกันทำให้ตารางสอนสับสนและทับซ้อน รายวิชาของในแต่ละภาคการศึกษามีเยอะมากเกินไป การแบ่งสัดส่วนรายวิชาและภาระงานไม่เหมาะสม ช่วงเวลาไม่เพียงพอส่งผลให้บางวิชาต้องจัดลงในช่วงเย็นถึงค่ำ และตารางเรียนไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติ เช่น เรียนปฏิบัติทั้งวันตั้งแต่เช้าถึงเย็น และ 3) การจัดสถานที่ มีการจัดรายวิชาทฤษฎีและปฏิบัติในเวลาสถานที่เดียวกันทำให้เกิดเสียงรบกวน จัดให้เรียนรายวิชาต่างวิทยาเขตกันทำให้มีปัญหาในการเดินทางไปเรียน รวมถึงไม่ได้รับความสะดวกในการจัดจองห้องเรียนปฏิบัติการ และ 4) การจัดวัสดุอุปกรณ์ ไม่ได้รับงบประมาณการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน มีประเด็นที่เป็นปัญหาหลัก ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของไวรัส การต้องนำเทคโนโลยีออนไลน์มาปรับใช้ในการสอน/สอบอย่างเร่งด่วน ซึ่งเกิดปัญหากับวิชาปฏิบัติ การจัดการสอนรายวิชาหรือเครื่องดนตรีที่ไม่ถนัด การจัดการสอนรายวิชาใหม่โดยขาดแนวทางที่เหมาะสม เวลาที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการสอน การสอนทั้งสามหลักสูตรที่ทับซ้อนกัน การสอนนักศึกษาที่มีพื้นฐานความรู้ทักษะแตกต่างกัน การสอนให้ทันยุคสมัยตามนักศึกษา อาจารย์มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติตนตริมาจากการจัดการเรียนการสอนโดยหลักการแนวคิดและทฤษฎีทางดนตรีศึกษา รองลงมาคือ 2) การจัดทำแผนการสอน คำอธิบายรายวิชามีรายละเอียดเยอะมากทำให้ยากต่อการออกแบบแผนการสอน รวมถึงขาดแนวทางการจัดทำแผนการสอนในรายวิชาใหม่หรือการจัดทำแผนการสอนตามบริบทท้องถิ่น และ 3) การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ขาดแนวทางการวัดผลประเมินผลสมรรถนะตามหลักสูตรกลางที่สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้งหมดหรือที่เป็นเกณฑ์กลาง อาจารย์บางท่านยังขาดความเข้าใจในการวัดผลประเมินผลการศึกษา รวมถึงระบบการกรอกผลการเรียนยังสร้างภาระให้อาจารย์ผู้สอน

2. ผลการศึกษาแนวโน้มและภาวะคุกคามของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีดังนี้

2.1 แนวโน้มด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สรุปได้ว่า เน้นผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถและทักษะทางดนตรีรอบด้าน มีทัศนคติที่ดีและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและมีความเป็นครูดนตรีมืออาชีพ สามารถประกอบอาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับดนตรีได้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ เข้าใจความต้องการของบริบทชุมชน รู้จักแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

2.2 แนวโน้มด้านโครงสร้างของหลักสูตร สรุปได้ว่า มีโครงสร้างสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ (มคอ.1) มีหน่วยกิตรวมอยู่ในช่วง 133 - 141 หน่วยกิต ประกอบไปด้วยหมวดวิชาหลัก ได้แก่ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะทางวิชาชีพครู หมวดวิชาเอกเฉพาะทางดนตรีศึกษา และหมวดวิชาเลือกเสรี

2.3 แนวโน้มด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร สรุปได้ว่า มีการปรับเปลี่ยนรายวิชาต่าง ๆ ให้หลากหลายและครอบคลุมกับการนำไปใช้ประกอบอาชีพในยุคปัจจุบัน เช่น ด้านเทคโนโลยีดนตรี การสอนเครื่องดนตรีเฉพาะวัฒนธรรมดนตรีในท้องถิ่น รวมถึงปรับลดและควบรวมรายวิชาที่ซ้ำซ้อนหรือเนื้อหาใกล้เคียงกัน

2.4 แนวโน้มด้านแนวทางการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ว่า มีการจัดรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับรายวิชา เช่น สอนร่วมกันเป็นคู่หรือเป็นทีม สอนปฏิบัติแยกเดี่ยว สอดแทรกความรู้วัฒนธรรมดนตรีในพื้นที่และออกปฏิบัติจริงในชุมชน ประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการร่วมมือกับกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ใกล้เคียงหรือสถาบันดนตรีเอกชน และการเตรียมพร้อมผู้เรียนก่อนที่จะเริ่มเรียน

2.5 แนวโน้มด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน สรุปได้ว่า มีการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทำให้เกิดความสะดวกในการเรียนการสอน เพื่อขยายขอบเขตแหล่งการเรียนรู้และช่วยให้สามารถเข้าถึงความรู้ได้รวดเร็ว แต่ทั้งนี้จะต้องมีการจัดเตรียมและจัดสรรให้เพียงพอกับความต้องการของหลักสูตร

2.6 แนวโน้มด้านการวัดและประเมินผลของหลักสูตร สรุปได้ว่า มีการใช้วิธีวัดผลประเมินผลที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะของรายวิชาและผู้เรียน มีการใช้เทคโนโลยีหรือการใช้วิธีการออนไลน์เข้ามาช่วยในการประเมินผล รวมถึงมีการนำผลลัพธ์ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาหลักสูตร

นอกจากนี้ยังมีการศึกษา **ภาวะคุกคามของหลักสูตร** ใน 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) จำนวนประชากรลดลงหรือมีผู้สนใจเรียนตามความถนัดด้านดนตรีลดลง ทำให้มีผู้สมัครเข้าศึกษาน้อยลงและส่งผลกระทบในหลายด้าน ได้แก่ งบประมาณของหลักสูตร การบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอน 2) การบังคับให้ใช้เทคโนโลยีออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเร่งด่วนซึ่งขัดกับธรรมชาติของวิชาปฏิบัติดนตรีและควรต้องใช้เวลาในการปรับตัวหรือพัฒนาวิธีการเรียนการสอน สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 3) อาจารย์ดนตรีมีภาระงานด้านการสอนมากเกินไป เนื่องจาก มีจำนวนอาจารย์ในหลักสูตรไม่เพียงพอ รวมถึงมีรายวิชาในหลักสูตรเป็นจำนวนมาก 4) นโยบายหรือกฎเกณฑ์จากส่วนกลางและมหาวิทยาลัยมีการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมอยู่ตลอด 5) การแข่งขันกับมหาวิทยาลัยใหญ่และมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ใกล้เคียงในเรื่องจำนวนผู้เข้าศึกษา

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีดังนี้

3.1 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรด้านรายละเอียดหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอโดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับผลการศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรดังนี้

3.1.1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ 1) มีความรู้ความสามารถและทักษะทางดนตรีรอบด้าน ทั้งความรู้ทางทฤษฎีดนตรี ทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรี

ชนิดต่าง ๆ และการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน 2) มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะทางดนตรีศึกษา 3) มีทัศนคติที่ดี มีแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) มีความตระหนักถึงความเป็นครูดนตรีมืออาชีพ มีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนทางดนตรีและสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนยุคปัจจุบันและอนาคต 5) สามารถประกอบอาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับดนตรีได้อย่างหลากหลาย 6) เข้าใจความต้องการของบริบทชุมชน 7) รู้จักแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง 8) สามารถปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

3.1.2 โครงสร้างของหลักสูตร หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏควมมีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรด้านโครงสร้างของหลักสูตร ดังนี้ 1) มีโครงสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ 2) มีหน่วยกิตรวมอยู่ในช่วง 133 หน่วยกิต ถึง 141 หน่วยกิต 3) มีหมวดวิชาหลัก ได้แก่ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (ไม่น้อยกว่า 30) หมวดวิชาเฉพาะทางวิชาชีพครู (ไม่น้อยกว่า 34 หน่วยกิต) หมวดวิชาเอกเฉพาะทางดนตรีศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยสาระความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในการประกอบอาชีพทางดนตรีศึกษา เช่น สาระความรู้และทักษะปฏิบัติดนตรี สาระความรู้ด้านดนตรีในบริบทพื้นที่ท้องถิ่น สาระความรู้ด้านการสอนดนตรี สาระความรู้ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางดนตรี ฯลฯ โดยอาจมีการระบุกลุ่มวิชาหรือหมวดวิชาเลือกเพิ่มเติมแยกเป็นด้านดนตรีไทย ดนตรีไทยประยุกต์ ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้าน หรือประเภทอื่น เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทความพร้อมและความต้องการของในแต่ละพื้นที่ชุมชน (ไม่น้อยกว่า 60 หน่วยกิต) และหมวดวิชาเลือกเสรี (ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต)

3.1.3 เนื้อหาสาระของหลักสูตร หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏควมมีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร ดังนี้ 1) เพิ่มรายวิชาทางด้านดนตรีให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมกับการนำไปใช้ประกอบอาชีพทางดนตรีตามประเภทของดนตรี เช่น ดนตรีไทย ดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีสากล ดนตรีสมัยนิยม ดนตรีแจ๊ส ดนตรีคลาสสิก ฯลฯ โดยยังคงให้นักศึกษามีเครื่องมือที่ตนเองถนัดที่สุดอย่างน้อยจำนวน 1 ชิ้น เพื่อแสดงความเป็นเลิศและเชี่ยวชาญเฉพาะเครื่อง 2) เพิ่มรายวิชาด้านเทคโนโลยีดนตรีหรือที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรีสมัยใหม่เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย 3) เพิ่มรายวิชาการสอนเครื่องดนตรีเฉพาะโดยให้ครอบคลุมทุกประเภทดนตรี เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในการสอนเครื่องดนตรีนั้น 4) เพิ่มรายวิชาที่เน้นความเป็นท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมดนตรีในบริบทพื้นที่ 5) ปรับลดหรือทำการควมรวมรายวิชาที่ซ้ำซ้อนหรือมีเนื้อหาใกล้เคียงเพื่อให้รายวิชามีความกระชับและชัดเจนมากขึ้น 6) อาจปรับลดหน่วยกิตของแต่ละรายวิชาลงเพื่อให้สามารถเพิ่มจำนวนรายวิชาได้โดยไม่กระทบหน่วยกิตรวม ทั้งนี้พิจารณาตามความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมงที่สอนบรรยายและปฏิบัติคาบสอนของแต่ละวิชาจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาและภาพรวมของหมวดวิชาเฉพาะทางดนตรีศึกษาทั้งหมด โดยไม่ควรให้มีคาบบรรยายมากเกินไป 7) อาจปรับลดวิชาชีพครูลงบ้างโดยใช้สาระความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนจากรายวิชาเอกทางดนตรีศึกษามาทดแทน ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ และข้อกำหนดของคุรุสภา อย่างไรก็ตามวิชาชีพครูไม่ควรมีเยอะกว่าเกณฑ์ที่กำหนดโดยไม่จำเป็น

3.1.4 แนวทางการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏควมมีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรด้านแนวทางการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ 1) มีการประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับยุคสมัย 2) มีการสอนร่วมกันเป็นคู่หรือเป็นทีมในรายวิชาที่มีเนื้อหาเฉพาะและหลากหลาย เช่น ประวัติดนตรีไทยและ

ตะวันตก ดนตรีอาเซียน การสอนรวมวงดนตรี ฯลฯ 3) มีการจัดชั่วโมงสอนแยกเดี่ยวในรายวิชาปฏิบัติเครื่องเอก เช่น วิชาปฏิบัติเครื่องดนตรีสากล 4 คาบ ควรมีคาบที่จัดเป็นการสอนเดี่ยวรายบุคคลตามความเหมาะสมของสัดส่วนผู้เรียนและผู้สอน จำนวนชั่วโมงสอน และความพร้อมของสาขา 4) ควรให้คณะครุศาสตร์เป็นผู้ดูแลและบริหารจัดการตารางเรียนเพราะจะมีผลกระทบกับการออกสังเกตการณ์สอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาครุศาสตร์ต้องออกฝึกปฏิบัติตามปฏิทินการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด สพฐ. และอาจทำให้ไม่สามารถมาเข้าเรียนได้ตรงตามปฏิทินการศึกษาของมหาวิทยาลัย ซึ่งในกรณีที่มหาวิทยาลัยเป็นคนดำเนินการอาจจะต้องทำความเข้าใจและทำข้อตกลงกับคณะต่าง ๆ ให้ชัดเจน 5) มีการเตรียมพร้อมผู้เรียนเพื่อปรับความรู้และทักษะพื้นฐานรวมแนวคิดทัศนคติในการเรียนดนตรีศึกษาก่อนที่จะเริ่มเรียน 6) วิชาชีพรูปร่างวิชาอาจสอดแทรกตัวอย่างด้านการสอนดนตรีหรือกรณีศึกษาทางด้านดนตรีศึกษาเข้าไปด้วย 7) มีการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมดนตรีในบริบทพื้นที่ 8) มีการบูรณาการจากรายวิชาสู่การออกปฏิบัติจริงในชุมชนท้องถิ่นของตน 9) ควรจัดให้นักศึกษาดนตรีศึกษาได้ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของรัฐ เช่น การสังเกตการณ์โรงเรียนดนตรีเอกชน ร้านขายเครื่องดนตรี ค่ายเพลง ห้องบันทึกเสียง ฯลฯ โดยอาจจัดเป็นกิจกรรมระยะสั้นที่ไม่นับหน่วยกิต เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ศาสตร์ดนตรีนอกห้องเรียนอย่างหลากหลาย 10) มีการร่วมมือกันของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ใกล้เคียงกันในการแลกเปลี่ยนอาจารย์เพื่อเรียนข้ามสถาบันหรือโอนรายวิชากันได้ 11) มีการร่วมมือกับสถาบันดนตรีเอกชนต่าง ๆ เพื่อใช้บทเรียนร่วมกัน

3.1.5 วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ดังนี้ 1) มีการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทำให้เกิดความสะดวกในการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมเฉพาะทางด้านดนตรี แอปพลิเคชันทางดนตรีในโทรศัพท์มือถือ เทคโนโลยีการสอนออนไลน์ ฯลฯ 2) ขยายขอบเขตแหล่งการเรียนรู้และช่วยให้สามารถเข้าถึงความรู้ได้รวดเร็ว เช่น ห้องสมุดดนตรี แหล่งข้อมูลหรือฐานข้อมูลดนตรีออนไลน์ ฯลฯ 3) ควรเน้นให้ความสำคัญของการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องตามลิขสิทธิ์ เช่น โน้ตเพลง โปรแกรมดนตรี แอปพลิเคชันทางดนตรี อุปกรณ์เครื่องเสียงสำหรับฟังเพลงในห้องสมุด ฯลฯ 4) ต้องมีการจัดเตรียมและจัดสรรอุปกรณ์และเครื่องดนตรีให้เพียงพอกับความต้องการของหลักสูตร โดยเฉพาะอุปกรณ์ดนตรีซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนดนตรีศึกษาดังนั้นจะต้องมีให้เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาและควรมีครบถ้วน ทั้งนี้รวมถึงเครื่องดนตรีพื้นฐานพื้นเมืองในชุมชนนั้น ๆ ทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสรู้จัก ได้เรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้ เพื่อให้มีความเป็นครูดนตรีเพื่อชุมชนอย่างสมบูรณ์แบบ 5) ควรจัดอาคารสถานที่ให้เหมาะกับการเรียนการสอนดนตรีด้วย เช่น ควรมีบันทึกเสียงที่จะใช้ในการเรียนการสอน และควรมีห้องเก็บเสียงเพื่อแก้ปัญหาเรื่องเสียงที่จะไปรบกวนผู้อื่น

3.1.6 การวัดและประเมินผล หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรด้านการวัดและประเมินผล ดังนี้ 1) มีการใช้วิธีวัดผลประเมินผลที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะของรายวิชาและผู้เรียน เช่น การประเมินผลเป็นกลุ่มและรายบุคคล การประเมินความสามารถในการทำงานเป็นทีม การประเมินผลตามเกณฑ์และการประเมินพัฒนาการ การประเมินผลตามสมรรถนะ การประเมินจากการนำไปใช้จริง การประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียน การประเมินตามสภาพจริง การประเมินทัศนคติ การประเมินผลโดยอาจารย์ผู้สอนและคณะกรรมการจากภายนอก รวมถึงมีการใช้เทคโนโลยีหรือการใช้วิธีการออนไลน์เข้ามาช่วยในการประเมินผล 2) มีการสร้างหรือเลือกใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับรายวิชาทางดนตรีและการวัดผลประเมินผลหลากหลายวิธีการที่เลือกมาใช้ข้างต้น 3) มีการนำผลการประเมินมาใช้เพื่อสะท้อนให้เห็นถึง

ผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้และสามารถนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรและการเรียนการสอนได้ต่อไป

3.2 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรด้านบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตร มีดังนี้

3.2.1 บทบาทของหน่วยงานส่วนกลาง กล่าวคือ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และคุรุสภา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรมีบทบาทโดยทำการร่วมมือกันอย่างจริงจัง ต้องมีความตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของวิชาชีพครูดนตรี สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี ต้องมีการจัดอบรมเพื่อทำความเข้าใจในเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ที่ออกมาใหม่ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนาหลักสูตรกลางดนตรีศึกษา และเป็นตัวกลางในการจัดประชุมร่วมกันพัฒนาหลักสูตรออกมาให้มีเนื้อหาชัดเจน ง่ายต่อการนำไปใช้ และเหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ต่าง ๆ ออกนโยบายให้เอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน อาจปรับให้มีความยืดหยุ่นเพื่อให้เหมาะสมกับความพร้อมและแตกต่างของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ มีความชัดเจนด้านนโยบายการผลิตครูและบรรจุครู รวมถึงจัดสรรงบประมาณให้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

3.2.2 บทบาทของผู้บริหาร กล่าวคือ ผู้บริหารระดับคณะและมหาวิทยาลัย ควรมีบทบาทโดยให้ความสำคัญต่อหลักสูตรและสนับสนุนการดำเนินงานของสาขาวิชาดนตรีศึกษา ทำความเข้าใจต่อลักษณะและธรรมชาติของการเรียนการสอนของหลักสูตร จัดหาบุคลากรในจำนวนที่เหมาะสมและครบถ้วนตามสาระเนื้อหาการเรียนการสอน สนับสนุนการจัดจ้างอาจารย์พิเศษเพื่อมาสอนในรายวิชาเฉพาะตามความจำเป็นรับนักศึกษาในจำนวนที่เหมาะสมต่ออาจารย์ในหลักสูตร กำหนดเกณฑ์รับเข้าโดยให้มีความยืดหยุ่น ให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลากรและความมั่นคงของบุคลากร จัดเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนที่ทันสมัยให้อย่างเหมาะสม วางแผนและจัดการประชุมชี้แจงการดำเนินงานของคณะเพื่อให้ทางหลักสูตรเกิดความเข้าใจ จัดภาระงานสอนของอาจารย์ให้มีความเหมาะสมต่อจำนวนชั่วโมง ความสนใจ ความถนัดและเชี่ยวชาญ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน การจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัยและคณะ ควรพิจารณาจัดไม่ให้เบียดเบียนเวลาในการเรียนการสอน และควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ทั้งวิชาชีพครูและวิชาเอกของนักศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงจัดสรรงบประมาณที่ได้จากหน่วยงานส่วนกลางให้กับหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนเพื่อใช้ในการดำเนินการอย่างเหมาะสม

3.2.3 บทบาทของผู้สอน กล่าวคือ อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนท่านอื่น ๆ ควรมีบทบาทโดย ศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อหาสาระในหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา สมรรถนะ และผลลัพธ์การเรียนรู้ ทบทวนและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ ในรายวิชาที่ได้รับผิดชอบโดยเฉพาะวิชาใหม่ ออกแบบและจัดทำรายละเอียดหรือแผนการสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระของรายวิชา มีการวางแผนทั้งระยะยาวและระยะสั้นในแต่ละสัปดาห์ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดประเมินผลให้เหมาะสมกับผู้เรียน และลักษณะรายวิชา ทำการปรับปรุงแก้ไขรายวิชาเป็นระยะโดยใช้ผลสะท้อนกลับจากผู้เรียน ควรปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างรวมถึงสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน นำเสนอปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานของหลักสูตรในด้านต่าง ๆ ให้คณะหรือมหาวิทยาลัยรับทราบเพื่อให้เกิดการร่วมมือกันในการปรับปรุงแก้ไข มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้เรียน ทำการอบรมหรือพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้มีทักษะความรู้ความสามารถทันต่อยุคสมัยและเทคโนโลยีในปัจจุบัน

3.2.4 บทบาทของผู้เรียนและผู้ปกครอง กล่าวคือ นักศึกษาที่สมัครเข้ามาเรียนในหลักสูตรและพ่อแม่ผู้ปกครอง ควรมีบทบาทโดย มีการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเพื่อที่จะทำการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทั้งด้านทัศนคติมุมมองและความเข้าใจที่มีต่อการเรียน พื้นฐานความรู้ทักษะดนตรี มีความตั้งใจในการเรียน มีการวางแผนและตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

3.2.5 บทบาทของชุมชน กล่าวคือ สมาชิกในท้องถิ่นชุมชนรวมถึงหน่วยงานที่เป็นผู้ใช้บัณฑิต เช่น โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน โรงเรียนดนตรี ฯลฯ ในแต่ละพื้นที่ ควรมีบทบาทโดย ทำความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพครูดนตรี เข้าใจภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏในฐานะสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โรงเรียนในพื้นที่ควรเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับหน่วยงานหรือคณะที่ผลิตครูให้การสนับสนุนในการส่งนักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมถึงเป็นแหล่งข้อมูลป้อนกลับเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพบว่า ในปัจจุบันมีความเหมาะสมในระดับมาก อาจารย์ผู้สอนมีส่วนร่วมกับทางสาขาวิชาในการปรับปรุงหลักสูตรโดยยึดตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ (มคอ.1) และสมรรถนะดนตรีศึกษาตามหลักสูตรกลางของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยได้รับมอบหมายให้เข้าสอนรายวิชาตามความรู้ความสามารถและความสนใจ สามารถจัดทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหลักสูตรและสามารถใช้วิธีการวัดผลประเมินที่หลากหลายอย่างก็ตาม ยังมีปัญหาหลายอย่างที่ปรากฏอยู่โดยมีประเด็นหลัก ได้แก่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านอาคารสถานที่ และด้านบุคลากร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้การดำเนินงานของหลักสูตรไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความคิดเห็นของพรณา มีชำนาญ และคณะ (2563) ที่กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนทางดนตรีนั้น สื่อวัสดุอุปกรณ์ดนตรีและสถานที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสำคัญมากในการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะตนเองได้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้นจะต้องมีการจัดเตรียมให้พร้อมและเพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา และสอดคล้องกับ สุคนธ์ ภูริเวทย์ (2554) ที่มีความเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนเป็นบุคลากรที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ การวางแผนการสอน และการดำเนินการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้สอนจะต้องมีทั้งความรู้ความสามารถและประสบการณ์ รวมถึงมีจำนวนที่เพียงพอเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน

2. แนวโน้มของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า

2.1 แนวโน้มด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถและทักษะทางดนตรีรอบด้าน ทักษะที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน มีความเป็นครูดนตรีมืออาชีพ หรือประกอบอาชีพทางดนตรีได้อย่างหลากหลาย เข้าใจความต้องการของบริบทชุมชน รู้จักแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ (2561) ที่กล่าว มีจุดมุ่งหมายในการผลิตและพัฒนาครูโดยเน้นบ่มเพาะนักศึกษาครุศาสตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพพร้อมด้วยจิตวิญญาณความเป็นครูและมีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ มีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง มีพื้นฐานชีวิตที่เข้มแข็ง มีงานทำมืออาชีพ และเป็นพลเมืองดีมีระเบียบวินัย และสอดคล้องกับ ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ (2554) ที่กล่าวว่า ครูดนตรีศึกษาจะต้องมีภูมิด้านความรู้ความเข้าใจทางดนตรีและการประยุกต์ใช้ภูมิด้านทักษะในการปฏิบัติดนตรีที่หลากหลาย และมีภูมิด้านการศึกษา

2.2 แนวโน้มด้านโครงสร้างของหลักสูตร มีโครงสร้างสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ (มคอ.1) มีหน่วยกิตรวมอยู่ในช่วง 133 - 141 หน่วยกิต ประกอบไปด้วยหมวดวิชาหลัก ได้แก่ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะทางวิชาชีพครู หมวดวิชาเอกเฉพาะทางดนตรีศึกษา และหมวดวิชาเลือกเสรี ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ

ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบมาตรฐานให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และยังสอดคล้องกับ ญรฐ์ สุทธจิตต์ (2561) ที่กล่าวว่า หลักสูตรการผลิตครุศาสตรบัณฑิตสำหรับสังคมไทยนั้น ประกอบไปด้วยกลุ่มวิชาหลัก 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวิชาการศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาครุศึกษา กลุ่มวิชาดนตรีศึกษา และกลุ่มวิชาเลือกเสรี

2.3 แนวโน้มด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร มีการปรับเปลี่ยนรายวิชาต่าง ๆ ให้หลากหลายและครอบคลุมกับการนำไปใช้ประกอบอาชีพในยุคปัจจุบัน เช่น ด้านเทคโนโลยีดนตรี การสอนเครื่องดนตรีเฉพาะวัฒนธรรมดนตรีในท้องถิ่น รวมถึงปรับลดและควมรวมรายวิชาที่ซ้ำซ้อนหรือเนื้อหาใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เนื้อหาสาระของหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ โดยมีวิธีจัดการเนื้อหาสาระ 6 ประการ ได้แก่ มีประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องวุฒิภาวะและประสบการณ์ของผู้เรียน มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับการศึกษานั้น เชื่อถือได้และเป็นแก่นสารของความรู้ในสาขาวิชานั้น สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของสังคม และครอบคลุมความรู้หลายด้านที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์นั้น

2.4 แนวโน้มด้านแนวทางการจัดการเรียนการสอน มีการจัดรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับรายวิชา เช่น สอนร่วมกันเป็นคู่หรือเป็นทีม สอนปฏิบัติแยกเดี่ยว สอดแทรกความรู้วัฒนธรรมดนตรีในพื้นที่และออกปฏิบัติจริงในชุมชน ประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการร่วมมือกับกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ใกล้เคียงหรือสถาบันดนตรีเอกชน และมีการเตรียมพร้อมผู้เรียนก่อนที่จะเริ่มเรียน สอดคล้องกับ Stampfli (2006) ที่พบว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนดนตรีจะทำให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้และทักษะทั้งด้านการใช้เทคโนโลยีโดยทั่วไปและด้านเทคโนโลยีทางดนตรี และสอดคล้องกับ Incze (2013) ที่พบว่า การสอนปฏิบัติดนตรีเป็นกลุ่มเล็กหรือแบบแยกเดี่ยวจะช่วยให้ผู้สอนสามารถพัฒนาทักษะของเรียนได้มากขึ้น โดยเฉพาะผู้เรียนดนตรีสมัยนิยม

2.5 แนวโน้มด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน มีการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทำให้เกิดความสะดวกในการเรียนการสอน เพื่อขยายขอบเขตแหล่งการเรียนรู้และช่วยให้สามารถเข้าถึงความรู้ได้รวดเร็ว สอดคล้องกับ สุขวสา ยอดกมล (2551) ที่กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้นี้เป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ โดยผู้สอนต้องเลือกใช้ให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของรายวิชาและผู้เรียน มีความถูกต้อง น่าสนใจ และทันสมัยตามยุคปัจจุบัน และสอดคล้องกับ เมธาวิ จำเนียร และกรกฎ จำเนียร (2561) ที่พบว่า ประโยชน์ของการใช้สื่อออนไลน์ในการเรียนการสอนมีหลายประการ เช่น เป็นเครื่องมือช่วยค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมในรายวิชาต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว และยังช่วยให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ผู้สอนกับผู้เรียน โดยไม่จำกัดช่วงเวลาอีกด้วย

2.6 แนวโน้มด้านการวัดและประเมินผลของหลักสูตร มีการใช้วิธีวัดผลประเมินผลที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะของรายวิชาและผู้เรียน มีการใช้เทคโนโลยีหรือการใช้วิธีการออนไลน์เข้ามาช่วยในการประเมินผล รวมถึงมีการนำผลลัพธ์ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับ ญรฐ์ สุทธจิตต์ (2561) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนดนตรีควรใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อที่จะครอบคลุมประเด็นทั้งทางด้านเนื้อหาดนตรี ทักษะดนตรี รวมถึงเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อดนตรี และสอดคล้องกับ กมลวรรณ ตังธนากานนท์ (2559) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินทักษะปฏิบัติควรใช้สถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองที่จัดไว้ให้ใกล้เคียงกับสภาพจริง เพื่อให้สามารถวัดและประเมินได้ตรงตามสภาพจริงของผู้รับการประเมิน โดยมีกระบวนการออกแบบการประเมิน ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินทักษะปฏิบัติ การกำหนดกรอบของการประเมิน การกำหนดน้ำหนัก

ความสำคัญของคุณลักษณะและเครื่องมือที่ต้องใช้ การกำหนดประเด็นที่ต้องการประเมิน และการกำหนดงานหรือสถานการณ์ให้ผู้รับการประเมินปฏิบัติ

3. การพัฒนาหลักสูตรนั้นจะสามารถดำเนินการล่วงหน้าได้โดยความร่วมมือกันของผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ **หน่วยงานส่วนกลาง** จะต้องมีการร่วมมือกันอย่างจริงจังให้การสนับสนุนส่งเสริมการทำงานของผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทุกฝ่ายอย่างทั่วถึงและเป็นรูปธรรม ทั้งต่อผู้บริหารระดับคณะและระดับมหาวิทยาลัย อาจารย์และบุคลากรในหลักสูตร ผู้เรียนและผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนและหน่วยงานผู้ใช้บัณฑิต รวมถึงต้องรับฟังผลสะท้อนด้านปัญหา ความต้องการ หรือข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ที่ได้ดำเนินการตามนโยบายส่วนกลางด้วย โดยที่ **ผู้บริหารระดับคณะและมหาวิทยาลัย** ควรให้ความสำคัญต่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคน ชุมชน และประเทศชาติ และสนับสนุนการดำเนินงานของสาขาวิชา รวมถึงรับฟังข้อปัญหาและความต้องการของสาขาวิชา ผู้เรียนและผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานผู้ใช้บัณฑิต เพื่อดำเนินการแก้ไขหรือส่งต่อให้หน่วยงานส่วนกลางต่อไป ในด้าน **อาจารย์ผู้สอน** ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง มีหน้าที่หลักในการวางแผนและดำเนินการสอนให้เป็นไปตามที่ต้งเป้าหมายไว้ในหลักสูตร มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอและเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง ชุมชน รวมถึงหน่วยงานที่เป็นผู้ใช้บัณฑิต โดยรับฟังข้อปัญหาและความต้องการมาเพื่อดำเนินการแก้ไขหรือส่งต่อให้ผู้บริหารหรือหน่วยงานส่วนกลางต่อไป ในด้านของ **ผู้เรียนและผู้ปกครอง** ควรศึกษาและทำความเข้าใจรายละเอียดและลักษณะของการเรียนสาขาดนตรีศึกษาก่อนตัดสินใจสมัครเข้าศึกษา ผู้เรียนควรมีความพร้อมและความตั้งใจในการเรียน ผู้ปกครองควรสนับสนุนผู้เรียนในทุกด้านอย่างเต็มความสามารถ โดยที่ **ชุมชนและหน่วยงานผู้ใช้บัณฑิต** ควรตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพครุดนตรีที่มีต่อชุมชน ให้ความร่วมมือกับผู้เรียน ผู้สอนคณะและมหาวิทยาลัยในการร่วมเป็นเครือข่ายและรองรับนักศึกษาเข้าไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีการสนับสนุนกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) เปิดโอกาสให้เรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน รวมถึงนำเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการด้านต่าง ๆ ให้ฝ่ายอื่นรับรู้ร่วมกันเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาต่อไป สอดคล้องกับ วชิร บวรณสิงห์ (2542) ที่กล่าวว่า ผู้เกี่ยวข้องหลักสูตรทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาจะต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการดำเนินการทุกด้านจึงจะบรรลุจุดหมายของหลักสูตร ได้แก่ 1) ผู้บริหารระดับสูง มีหน้าที่กำหนดนโยบาย ปรัชญา กฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ ให้สถานศึกษานำไปปฏิบัติ 2) ผู้บริหารระดับสถานศึกษา จะต้องรับนโยบายต่าง ๆ มาแปลงให้เป็นกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษาและชุมชน 3) ผู้สอน เป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติการสอนผู้เรียนโดยตรง โดยจะต้องมีคุณสมบัติหลายอย่าง เช่น มีความประพฤติดี มีสติปัญญาและใฝ่รู้ มีสุขภาพกายและจิตดี มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีเจตคติที่ดี ฯลฯ 4) ผู้เรียนและผู้ปกครอง จะต้องเข้าใจนโยบายของสถานศึกษา ลักษณะการจัดการเรียนการสอน ระเบียบข้อบังคับ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน มีความรู้ความสามารถและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มศักยภาพ และ 5) ชุมชนหรือแหล่งความรู้ในท้องถิ่น นับว่ามีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ทั้งสิ่งมีอยู่ตามธรรมชาติ สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต บุคคลที่มีความรู้ สถานที่และหน่วยงานต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ สามารถนำผลวิจัยไปใช้พัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาได้ในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

2. สถาบันอุดมศึกษาอื่นสามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาหลักสูตรศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษา

3. สาขาวิชาดนตรีศึกษาสามารถนำข้อมูลจากการสำรวจประเด็นปัญหาไปปรับใช้เพื่อแก้ไขการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาหลักสูตรศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของกลุ่มสถาบันอื่นด้วย

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบเกี่ยวกับสภาพปัญหาหลักสูตรศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษาของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏกับสถาบันอื่นเพื่อให้เห็นปัญหาของหลักสูตรที่ผลิตครุดนตรีในภาพรวมของประเทศไทย

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบเกี่ยวกับสภาพปัญหาหลักสูตรศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษากับหลักสูตรศาสตรบัณฑิตสาขาอื่นเพื่อให้เห็นปัญหาของหลักสูตรที่ผลิตครุในภาพรวม

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ตั้งณกานนท์. (2559). *การวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พุทธศักราช 2562*. เอกสารอัดสำเนา
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). *การพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์
- ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. (2544). *พฤติกรรมการสอนดนตรี*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2555). *ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2561). *ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียนฉาย กิระนันท์, จริญญา จันทลักษณ์, และวรรณดี แสงประทีปทอง. (2558). *สถิติ วิจัย และประเมินผลการศึกษา 20302 เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พรณา มีชำนาญ ฐิตินันท์ โทนา สิริทิพย์ ศรีนุเสน สุชาดา ราชนรงค์ เคลน บุญยานันต์ และสุจิตรา เลิศเสม บุญยานันต์. (2563). การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสิ่งสนับสนุนในการเรียนการสอนของสาขาวิชาดนตรีศึกษาและสาขาวิชาดนตรีสาขากลมมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติพิบูลสงครามวิจัย ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ. 2563*, 385-393.
- เพ็ญศรี เศรษฐวงศ์. (2554). *การวิจัยเชิงสำรวจทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2561). ประวัติมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2563, จาก http://www.psru.ac.th/history/his_2.html
- เมธาวี จำเนียร และกรกฎ จำเนียร. (2561). ประโยชน์ปัญหาและแนวทางแก้ไขการใช้สื่อออนไลน์ในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารราชพฤกษ์*, 16(3), 113-121.
- ระบบ TCAS. (2562). มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาดนตรี. สืบค้นเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.admissionpremium.com/adplanning/>.

- รายงานการประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2561). ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระยะ 20 ปี. เอกสารอัดสำเนา.
- (2562). การพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี อิงสมรรถนะ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. เอกสารอัดสำเนา.
- วัชร บวรณสิงห์. (2542). การบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์. (2554). มาตรฐานวิชาชีพครูดนตรีศึกษาของไทย: มาตรฐานด้านภูมิการดนตรีและภูมิการศึกษาที่ครูดนตรีศึกษาคควรรู้และกระทำได้. วิทยานิพนธ์ ปรัชญา (สาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education). เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2554). การรับรองคุณวุฒิในประเทศ. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2562, จาก <http://203.21.42.34/acc/index.html>.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2563, จาก <http://www.vck.ac.th>.
- สุขวสา ยอดกมล. (2551). วิธีวิทยาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุคนธ์ ภูริเวทย์. (2554). การออกแบบการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อมาวาสี อัมพันศิริรัตน์. (2557). มโนทัศน์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 1(2), 68-78.
- Incze, L. S. (2013). *Popular Guitar Pedagogy*. Master Thesis of Master of Arts in Educational Leadership. McGill University.
- Stampfli, L. T. (2006). *A Survey of Digital Music Technology Implementation by Graduate and Undergraduate Piano Pedagogy Faculty in American Colleges and Universities*. Doctoral Dissertation of Doctor of Philosophy in Music University of South Oklahoma.